

KALESÂDÎ

ğub ilâ a'le'l-menâzil ve'l-menâkıb, nşr. M. Ebü'l-Ecfân, Tunus 1398/1978, 1406/1985).
2. *Şerhu'l-Envârî's-Seniyye* (*Lübbü'l-
ezhâr*, Kahire 1347).

Kalesâdî'nin kaynaklarda adı geçen başlıca eserleri de şunlardır: *Eşrefü'l-mesâlik ilâ mezhebi Mâlik*, *Hidâyetü'l-enâm fî şerhi Muhtaşari Kavâ'idü'l-İslâm*, *Şerhu'l-Bürde*, *Şerhu'l-Hikemi'l-Atâ'iyye*, *Şerhu Recezi İbn Cemâ'a*, *Şerhu Recezi'l-Kur'ubî*, *Şerhu'r-Risâle li'bn Ebû Zeyd el-Çayrevânî*, *Şerhu Ğunyeti'n-nühât*, *Şerhu'l-Ec-rûmiyye*, *Şerhu'l-Elliyye li'bn Mâlik*, *Şerhu'l-Cümel li'z-Zeccâcî*, *Mülhâ-tü'l-irâb*, *Muhtaşar fi'l-arûz*, *Şerhu'l-Hazreciyye*, *Şerhu İsåğücî*, *Şerhu Ur-cüzetü İbn Fütûh*, *en-Naşîha fi's-siyâseti'l-âmmeh ve'l-hâşşa*, *Hidâyetü'n-nüzzâr fî tuhfeti'l-aşkâm ve'l-esrâr*, *Tenbihü'l-insân ilâ 'ilmi'l-mizân*, *Tak-rîbü'l-mevârîs ve tenbihü'l-bevâ'is*, *el-Müstevfi li'l-mesâ'il-i-Havfi*.

BİBLİYOGRAFYA :

Kalesâdî, *Rihletü'l-Kalesâdî* (nşr. M. Ebü'l-Ecfân), Tunus 1406/1985, neşreden giriş, s. 9-76; a.mlf., *Keşfü'l-esrâr 'an 'ilmi'l-ğubâr* (nşr. Muhammed Süveysî), Tunus 1409/1988; Sehâvî, *ed-Đav'u'l-lâmi'*, VI, 14-15; Bedreddin el-Karâfî, *Teuşihu'd-Dibâc* (nşr. Ahmed eş-Şüeyvî), Beyrut 1403/1983, s. 132-134; Ahmed Bâbâ et-Tinbükî, *Neylû'l-ibtihâc*, Trablus 1408/1989, s. 339-341; Makkarî, *Nefhu't-ğib*, II, 692; V, 426, 427; VI, 446; *Keşfü'z-zunûn*, I, 339; II, 1488, 1507; Suter, *Die Mathematiker*, s. 180-182; Serkis, *Mu'cem*, II, 1519; Brockelmann, *GAL*, II, 343-344; *Suppl.*, II, 378-379; A. S. Saidan, "al-Qalasâdî", *DSB*, XI, 229-230; Mahfûz, *Terâ-cimü'l-mü'ellifin*, IV, 107-114; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), V, 10; Emir Şekîb Arslan, *el-Hule-lü's-sündüsüyye*, Beyrut 1417/1997, I, 123-124; M. A. Cherbonneau, "Notice bibliographique sur Kalaşâdî", *JA*, XIV (1859), s. 437-448; Muhammed Süveysî, "Âlimün ri'yâziyyün Endelüsiyyün Tûnisiiyyün: el-Kalesâdî", *Havliyyâtü'l-Çami'ati't-Tûnisiiyye*, sy. 9, Tunus 1972, s. 33-49; a.mlf., "al-Kalasâdî", *EI*² (İng.), IV, 476-477; Adam Malik Han, "al-Kalasâdî: An Eminent Mathematician of Muslim Spain", *IS*, XXII/3 (1993), s. 351-355; Ahmed Djebbar, "al-Kalasâdî", *Encyclopaedia of the History of Science, Technology and Medicine in Non-Western Cultures* (ed. H. Selin), Dordrecht 1997, s. 830-832.

MÜHAMMED SÜVEYSİ

KALEŞİ, Hasan (1922-1976)

Makedonyalı şarkiyatçı.

Arnavut asıllı olup 7 Mart 1922'de bugün Makedonya Cumhuriyeti sınırları içinde kalan Kırçova'ya (Kiëvo) bağlı Sır-biça köyünde doğdu. Babasından Arapça

ve dinî ilimlerle ilgili dersler aldı. Üsküp'teki Kral Aleksandar Medresesi'nde altı yıl okuduktan sonra iki yıl Priştine Lisesi'ne devam etti. Yüksek öğrenimini Belgrad Üniversitesi Filoloji Fakültesi Doğu Dilleri Bölümü'nde yaptı (1946-1951). Fakültede iken Fehim Bayraktareviç'in ilgisini çeken Kaleşi onun yönlendirmesiyle Arap filolojisi dalında çalışmalara başladı ve bu hocasına asistan olarak tayin edildi (1952). Yüksek lisans ve doktora tezlerini Yugoslavya'daki Arapça vakıf belgeleri üzerine hazırladı. 1965 yılında ihtisas amacıyla gittiği Hamburg'da Annemarie von Gabain ile birlikte Türkoloji kürsüsünde çalıştı. Almanya'dan döndükten sonra Priştine Albanoloji Enstitüsü'nde üç yıl uzman olarak bulundu (1967-1970) ve ardından Priştine Üniversitesi Felsefe Fakültesi Tarih Bölümü'nde hoca olarak görevine başladı. Aynı fakülte bünyesinde Doğu Dilleri Bölümü'nü kurdu (1973). Bu bölümde çalışmalarını sürdürürken 19 Temmuz 1976'da vefat etti.

Mecmau'l-lugati'l-Arabiyye (Kahire), Dünya Uralo-Altaistik Enstitüsü gibi ilmi kuruluşlara üye seçilen Kaleşi'nin Türkoloji ve tarih alanında yaptığı çalışmaları Almanca, Arapça, Arnavutça, Boşnakça, Fransızca, İtalyanca, Makedonca, Sırpça-Hırvatça ve Türkçe olarak yayımlanmıştır. Bunların en önemlileri, Türkler'in dört yüzyıl boyunca Balkanlar'da meydana getirdiği İslâm kültür ve medeniyetine ait araştırmalardır. Kaleşi, Osmanlı devrinde bir kültür merkezi olarak Prizren konulu incelemesinde (*Albanološka Istraživanja*, I [Priştina 1962], s. 91-118) Türkler'in bu küçük Balkan kasabasına getirmiş olduğu maddî ve mânevî kültürü ele almış, bu kültürün yayılışı ve etkilerini ortaya koymuştur.

Eserleri. Kaleşi'nin Arap ve Türk edebiyatından hikâye ve şiir tercümelemleri, Türk kültürü ve İslâm medeniyeti, Türk dili, Türk edebiyatı, Türk tarihi, İslâm hukuğu ve Arap edebiyatı gibi değişik alanlarda, özellikle Türkçe'nin Arnavutça'ya etkisi, Taşlıcalı Yahya Bey, Prizrenli Süzilebi, Yugoslavya'daki Türk kütüphaneleri ve yazmaları konularında yayımlanmış çoğu makale hacminde 300'den fazla çalışması mevcut olup başlıcaları şunlardır: A) Kitapları. 1. *Iz Kur'ana asnog-Svetu Celom Opomene* (Kutsal Kur'an'dan Bütün Dünyaya Öğütler [Beograd 1967]). Kur'an-ı Kerim'in mahiyeti, tarihi, Batı dillerindeki tercümelemleriyle ilgili geniş bir girişten sonra çeşitli konulara dair âyetlerin Sırpça-Hırvatça tercümesini ihtiva

etmektedir. 2. *Najstariji Vakufski Dokumenti u Jugoslaviji na Arapskom Jeziku* (Priştina 1972). Yugoslavya'daki Arapça vakıf belgeleri üzerine yaptığı doktora tezidir. 3. *Srpsko-Hrvatsko Arapski Rjesnik* (Sarajevo 1988). Kâmil Buhî ile birlikte hazırladığı bu çalışma Yugoslavya'da Sırpça-Hırvatça-Arapça yazılan ilk sözlük sayılmaktadır. 4. *Kontributi Shqiptarëve në Dituritë Islame* (İslâmî İlimlere Arnavutlar'ın Katkıları [Prizren 1991]). 5. *Antologija Arapske Književnosti, I Proza* (Arap Edebiyatı Antolojisi, I, Şiir). Fakülte ders kitabı olarak hazırlanan ve sonunda Arapça-Sırpça / Hırvatça-Arnavutça anlaşılması güç terimler sözlüğü bulunan eser henüz yayımlanmamıştır. B) Makaleleri. "Yugoslavya'da İlk Türk Kütüphaneleri" (*Milli Kültür*, sy. 38 [Aralık 1965], s. 168-171); "Müşterek Türk-Arnavut Savaşları Üzerine Söylenen Arnavut Türküleri" (*I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, II [Ankara 1976], s. 145-152); "Sarı Saltuk Arnavut Söylentilerinde" (*Sesler*, sy. 13 [Üsküp 1967], s. 43-60); "Arnavut Dilinde Kullanılan Osmanlıca-Türkçe Ekler" (*Türk Dili Bilimsel Kurultayına Sunulan Bildiriler*, Ankara 1975, s. 141-149); "Şemsettin Sami Fraşeri'nin Siyasi Görüşleri" (*VII. Türk Tarih Kongresi, Kongre'ye Sunulan Bildiriler*, II, [Ankara 1973], s. 644-654); "Şemsettin Sami'nin Siyasi Görüşleri ve 'Megalo İdea' Hakkındaki Düşünceleri" (*Belgelerle Türk Tarihi*, sy. 40 [1971], s. 16-19) (makalelerinin bir listesi Bisera Nurudinoviç ve İrfan Morina'nın çalışmalarında yer almaktadır, bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Bisera Nurudinoviç, *Bibliografija Jugoslovenske Orientalistike 1945-1960*, Sarajevo 1968, s. 35, 48-49, 84-85, 110, 114-115, 125-129, 154-156, 174, 198-199, 222; a.mlf., *Bibliografija Jugoslovenske Orientalistike 1961-1965*, Sarajevo 1981, s. 20, 33, 57, 60, 85-87, 93, 100, 156-157; Hamit Umeri, *Prof. Dr. Hasan Kaleşi-Hayati, Çalışmaları ve "Yugoslavya'da En Eski Vakfiye" Adlı Makalesinin Türkçe Çevirisi* (lisans tezi, 1981), AÜ İlahiyat Fakültesi; P. Bartl, "Hasan Kaleshi (1922-1976)", *Südst-Forschungen*, XXXV, München 1976, s. 252-253; Feti Mehdiu, "Prof. Dr. Hasan Kaleshi, 7. III. 1922-19. VII. 1976", *POF*, XXV (1976), s. 8-9; A. Popoviç, "Hasan Kaleshi (1922-1976)", *Turcica*, X, Paris 1978, s. 7-8; Riza Sadiku, "Hasan Kaleshi (1922-1976)", *Münchner Zeitschrift für Balkankunde*, I (1978), s. 1-13; İrfan Morina, "Ölümünün 10. Yıldönümünde Prof. Dr. Hasan Kaleshi", *Çevren*, sy. 53, Priştine 1986, s. 31-51 (Bu incelemede Hasan Kaleshi'nin makalelerinin tam listesi yer almaktadır); Mustafa İsen - M. Teodosiyeviç, "Kaleshi, Hasan", *TDEA*, V, 124.

MUSTAFA İSEN